

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatelj je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 10— K
pol leta . . . 5—
četrt leta . . . 2:50
posamezna številka po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petil-vrste, če se tiska enkrat . . . 16 h
. . . dvakrat . . . 14
. . . trikrat . . . 12
za nadaljnja uvrščenja od petil-vrste po 10 h.
Oznaniila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petil-vrsto.
Priloge poleg poštnine 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Prihodnja številka „Učiteljskega Tovarisa“ izide dne 17. maja 1918.

Razglas.

Po sklepu upravnega odbora Zaveze z dne 28. marca t. l. se vrši letošnje zborovanje Zavezine delegacije v prvi polovici meseca septembra v Ljubljani. Okrajna učiteljska društva morajo že sedaj skrbeti, da izvolijo za to zborovanje svoje delegate. Po § 7. lit. e) odpošlje vsak Zavezin član (§ 4.) na Zavezino delegacijsko zborovanje vse predsednike, oziroma od teh določene namestnike vseh posameznih deželnih organizacij (zvezam) učenjenih društev. Vrhutega izvoli vsako teh društev do 50 članov po 1 delegata, s 50 do 100 članov po dva delegata, s 100 do 200 članov po 3 delegate itd. Vsakemu delegatu se izvoli namestnik. Vsak delegat je dolžan udeležiti se delegacijskega zborovanja. Mandati delegatov veljajo do izvolitve novih delegatov. — Zgoraj imenovani § 4. se glasi: K Zavezi lahko pristopijo vse deželne zveze učiteljskih društev; kjer takih zvez ni, pa učiteljska društva.

Prosimo cenjena društva, da se natančno ravna po določilih teh paragrafov.

Obenem pozivljamo vse svoje članstvo, da ob pravem času prijavijo predloge in nasvete za delegacijsko zborovanje, da se morejo odseki posvetovati o njih in izdelati svoje poročilo.

Vodstvo Zaveze.

Quousque tandem.

To vprašanje zastavimo naši vladi in ljudskim zastopnikom. Besede pridejo od učiteljskih ustnic, ki se tresejo jeze in srda.

Ako hočejo v tem strašno hudem času naprtiti učiteljstvu kako delo, niso nikdar v zadregi: vedno najdejo pravo pot za to, četudi zahtevano opravilo večkrat ne pospešuje ugleda učitelja vzgojitelja in ni v skladu z njegovo častjo. Vsakdo izmed oblastnikov, ki ima po sedaj veljavnem šolskem zakonu vpliv na učiteljske življenjske uredbe, stavi nani zahteve, ki niso vselej v soglasju z njegovim poklicem, pri vsem tem pa narašča njegovo delo v šoli od dne do dne, je napornnejše in težavnejše.

Ako pa pride učitelj s svojimi zahtevami, govori gluhim ušesom, kvečjim ga hvalijo z zbranimi besedami za njegovo idealno delo v občini blaginjo in korist. Pripravljeni pa imajo tudi tisoč in tisoč

pomislekov in kažejo na zapreke, ki ovirajo zasedaj ali zavedno izpolnitev izraženih želja.

Taka je zadeva z zahtevo po dostojni, pravični in razmeram primerni plači. Vsi drugi stanovi, ki imajo stalne plače, dobivajo že zdavnaj draginjske doklade, ki se jim povišujejo od časa do časa; učitelja so pa pehali od dežele k državi in odtu zopet nazaj. Slednjič je posegla vmes državna zbornica in v naglici dovolila 70 mil. K. A sedaj je prišla stvar v roke birokratov; ti so si izmislili par ducatov razdeljevalnih klinčev, vršile so se najsubtilnejše poizvedbe, preden so bili deležni prispevka vsi bližnji in daljni sorodniki, vse Mieke, Francke in Nežike, ki jih podpirajo ali vzdržujejo s svojo plačo mnogobrojne suplente. In tako smo srečno prišli do tega, da so se nabavni prispevki, ki bi se bili morali razdeliti pred Božičem, izplačali v nekaterih deželah 4 mesece pozneje, po drugih pa še do danes ne. S katerim drugim stanom bi se drznili postopati tako brezobzirno? Slično se godi z draginjskimi dokladi, za leto 1918. Že meseca novembra 1917. so poslanec Teufel in tovariši po posredovanju učiteljskih organizacij vložili v državni zbornici predlog, ki naj bi zenačil učiteljstvo z uradništvom vsaj glede draginjskih doklad. Ker je priklopila beda v učiteljskih rodovih do vrhunca, in ker bi bil moral nameravani zakon stopiti v veljavo že s 1. januarjem 1918, bi bila morala zbornica poslancev vzeti predlog takoj v pretres. Toda ne: ležal je mesece po raznih predalih v državni zbornici, preden se je vladi videlo vredno, da se je začela pečati z njim in premišljevali, kje bo dobila pokritje. To pa je storila šele potem, ko so učiteljske organizacije zopet posegle vmes in spravile zadevo v tir. Stvar napreduje že sedaj tako počasi, da se bojimo, da se zavleče za več mesecev, preden pride do srečnega in uspešnega konca. Do srečnega? Proračunski odsek se je bil zedinil z vlado za plačevanje 50:50. Ali prišel je vmes nesrečni predlog poslanca Jarca, ki zavlačuje vso s tolikim trudom zgrajeno stvar. Vlada je izjavila takoj, da je sprejeti Jarčev predlog ovira sankciji. Sedaj leži načrt v gosposki zbornici, kjer bo skušala vlada dobiti večino za svoj predlog. Če se ji posreči, pride predlog zopet v finančni odsek in odtud Bog ve kako spremenjen v zbornico poslancev. Ako se ta uda vladi in sprejme plačevanje 50:50, se bodo de-

želni zbori držali prvotnega sklepa in izjavili, da ne morejo izvršiti sankcioniranega zakona, ker nimajo sredstev. Tu je pač merosnična latinska prislovica: duobus certantibus tertius gaudet.

Enako se godi tudi drugim učiteljskim zahtevam. Več let sem zahteval učiteljstvo, da bi že vendar enkrat vlada končno naredila protekcijo pri oddaji učiteljskih služb, ki jo je uvedla po eni strani samopašnost po drugi brezmejna zlobnost političnih klik v posameznih deželah. A ne pomaga nič! Dolgo vrsto let prihajajo v učiteljskem stanju na površje nezmožni ljudje, ki jim ni mar napredka šolstva, še manj blaginje učiteljskega stanja, da so le dobri in marljivi priganjaci dotične politične svojati.

In preustrojitev šolstva? Koliko so že govorili ministrski predsedniki in naučni ministri o preustrojitvi šolstva bodisi pri razpravah o vladnih programih, bodisi pri utemeljevanju proračuna naučnega ministrstva, ali ob danih prilikah v naučnem odseku državne zbornice, a čez brezplodno besedičenje do uresničevanja zastavljenega programa še niso prišli, da ne govorim o tem, da bi se bili samo dotaknili in lotili sistema, po katerem je prirejeno naše sedanje šolstvo. Pod tem sistemom trpi naše šolstvo veliko škodo; stisnjeno v tesne oklepe se ne more razvijati in drži neprestano po strmini navzdol v svojo usodo.

Pa še nekaj je, kar je jako razburilo v zadnjem času vse avstrijsko učiteljstvo. Dne 26. februarja 1918. je predložila vlada državni zbornici zakonski načrt o reformi izobrazbe ljudskošolskega in meščanskošolskega učiteljstva. Vlada je prizadala s to predlogo učiteljstvu udarec, kakoršnega bi ne bili nikdar pričakovali od vlade, ki ima vedno polna usta hvale za učiteljevo delovanje in ne more nikdar dobiti dovolj lepih besed, če govori o zaslugah učiteljstva. Dolgo vrsto let zahtevamo reformo učiteljske izobrazbe v tem smislu, da vsposobi učitelja zrelostno izpričevalo, ki ga je pridobil na učiteljsku, za rednega slušatelja na vseučilišču. Mislili smo, da se nam uresniči sedaj ta stara naša zahteva, ker je to že vpeljano v nekaterih državah, po drugod se pa resno pečajo s to preustrojitvijo. Upali smo zannjo. Načrt noče v svoji brezobzirni kocepilji ničesar vedeti o tem, da bi se učiteljstvu odprla vrata na vseučilišče. Določa samo, da se pristopi k izpitu za glavnega učitelja le oni kan-

didat, ki se izkaže s potrdilom, da je kot izveden slušatelj 4 semestre poslušal predavanja na modroslovni fakulteti in se udeleževal vaj iz onih strok, iz katerih namerava položiti izpit, iz modroslovja in pedagogike, in da je med tem časom z uspehom obiskoval pedagoški vseučiliški seminar, kjer se vrše tudi praktične vaje. Te štiri semestre pa učitelj ne sme izvršiti takoj po zrelostnem ali sposobljenostnem izpitu, temveč še le po dovršenem izpitu za meščanske šole. Ta izpit je pa zopet odvisen od obiska kakkega tečaja za meščanske šole, h kateremu se ne bo pripuščal vsak učitelj: naprej mora napraviti sposobljenostni izpit za ljudske šole, potem se mora v svoji praksi posebno odlikovati in slednjič mora dokazati, da je sposoben za višjo strokovno izobrazbo. Šele kdor se po tem dvojnem prereševanju — da se pripusti k tečaju za meščanske šole in da položi sposobljenostni izpit za meščanske šole — spozna za sposobnega, temu se šele odpro vrata na učiteljske za 4 semestre kot izrednemu slušatelju.

Učiteljstvo se je vsestransko do najdobjih podrobnosti pečalo z reformo učiteljske izobrazbe. Nasproti vladni predlogi stavi svojo neomajno zahtevo, da se morejo učiteljskim absolventom, kakor absolventom drugih srednjih šol odpreti vseučilišča. Preustrojitev učiteljske izobrazbe v drugem smislu in v drugačni smeri ni napredek, temveč korak nazaj, ki si hujšega ne more izmisliti največji nasprotnik šole in ljudske izobrazbe.

Tako je vlada prevarila učiteljstvo tudi v tem pogledu. Odkar je v veljavi sedanji šolski zakon, se je že večkrat pokazalo, da nima vlada razumevanja za gmotni položaj, v katerem hira in umira učiteljstvo; imela je gluha ušesa, ko je prosilo učiteljstvo pomoči zoper neizprosne, brezobzirne in krivične politike v korporacijah, kjer odločujejo o njegovi usodi; s predlogo o reformi učiteljske izobrazbe pa je dokazala, da noče dvigniti, da, da se celo zoperstavlja višji učiteljski izobrazbi. Čudimo se temu tembolj, ker se ji pri taki preustrojitvi ni treba bati avtomatov; pa tudi stroški ne pridejo v poštev. V tem pogledu ji ne nasprotuje nobena vnanja sila, temveč le njene temne moči, ki vladajo v njej sami.

Zato stavi učiteljstvo vse svoje nade v državni zbor. Kakor se je ta hitro odločil in prisilil državo, da je iz lastnih sredstev dala učiteljstvu sicer majhne nabav-

LISTEK

Iz umetniškega sveta.

Slavnostna akademija Glasbene Matice
v proslavo spomina pokojnega dr. Janeza Evangelista Kreka.

Unionska dvorana, dne 18., 21. in 23. aprila 1918.

Krekova ideja o združenju Srbov, Hrvatov in Slovencev v samostojno državo, izražena v majniški deklaraciji, je našla v vseh poštenih slovenskih srcih, zlasti po njegovi nenadni smrti krepak odmev. Globoko je pronikla v vse sloje slovenskega naroda, oznanjajoč rešitev izpod tujega jarma, zahtevajoč pravico, obenem pa tudi plačilo za preganjanje nedolžnih, ki so si upali pokazati svojo narodno zavest. Sijajno je slovenski narod dokumentiral svojo zrelost, ko so narodne žene nabrale preko 200.000 pod-

pisov za majniško deklaracijo. Izročitev tega narodno - zgodovinskega dokumenta načelniku Jugoslovanskega kluba dr. Korošcu ostane vsakomur v neizbrisnem spominu.

In če se je odločila naša dična Glasbena Matica prirediti v počastitev spomina dr. Kreka slavnostno akademijo, je s tem storila eminentno kulturno narodno delo in je kronala svojeto letošnje koncertno sezono z diademom, ki se bo v njeni društveni kroniki večno blestel kot spomin na začetek prepoveda jugoslovanskih narodov. Slavnostna akademija se je vršila trikrat v nabito polni unionski dvorani, pač jasen dokaz navdušenja prebivalstva iz mesta in dežele za jugoslovansko deklaracijo, pa tudi jasno priznanje Glasbeni Matici za dovršeno izvedbo večerov.

Srbi, Hrvati in Slovenci smo bili na akademiji simbolično združeni tudi v petju, kajti mešani zbor Glasbene Matice je s pedantno natančnostjo prednašal srbske, hrvaške in slovenske narodne pesmi. Poslušalci so zlasti občudovali

Mokra njičev v osmi šopek po vse pravici. Odsevala je iz njega na eni strani pristna jugoslovanska melanholija (Što Morava mutno teče), na drugi strani zopet značilni jugoslovanski plesni ritem (Razgrana se grana in Skoč kolo), oboje odeto v moderno harmonizacijo in prepletenu s kontrapunktičnimi oblikami. Hrvaške narodne pesmi v harmonizaciji A. Andela smo čuli že večkrat, tako imenitno predavane kot topot — še nikoli. Ni čuda, da je zbor moral »Igra kolo« ponoviti. Med Hubadovimi slovenskimi ste ugajali posebno »Miška« in koroška »Gor čez jezero«.

Na začetku akademije je moški zbor prelepo zapel skladbo slavnega slovenskega nejkaka Jakoba Gallusa (Petelina) (1550—1591), pozneje pa je v svečanostnem razpoloženju dovršeno prednašal ves zbor s spremljevanjem klavirja in harmonija Antona Dvořaka kantato »Slavnostni spev«. Vrli Matični člani so se za Krekov večer zlasti pridno in požrtvovalno pripravljali in so zato tudi dosegli izredno lep umetniški uspeh, nema-

lo po zaslugi gosp. koncertnega vodje Mateja Hubada. Pevski zbor je moral stati na vseh treh večerih nepretrgoma dve uri na odru, kar ni malenkost. Svest naj si pa bo, da je storil s svojim nastopom vse, kar je sploh bilo mogoče storiti, da dostojno proslavi spomin našega narodnega preroka in da navduši za njegovo idejo stotine in stotine Slovencev in Slovenk, ki so se prišli klanjat pokojnikovi mamoi.

Na prvem večeru je v vznešenih besedah slavil dr. Kreka vikar Smodej iz Celovca, na drugem je v pesniško navdahnjenem govoru očrta pisatelj Fr. S. Finžgar delovanje slavljence. Dvakrat je prof. Ivan Dornik precej slabo deklamiral Gregorčičeve »V pepelnici ni noči«, tretjič pa je vlogo deklamatorja prevzel pisatelj in predsednik pevskega zbora Glasbene Matice g. Andrej Rape. Deklamiral je imenitno in dobil glasno, dolgočrno odobravanje občinstva v zahvalo.

Z. P.

ne prispevke v letu 1917, in kakor jo bo dovedel do tega, tako saj upamo, da nam bo v letu 1918, redno mesečno izplačevala dostojne draginjske doklade, tako nam jo prisili tudi v to, da dá učitelstvu svobodno pot do višje in temeljitije izobrazbe.

Vojna.

Izročitev častnega roga gorskemu strelskemu polku št. 2. Dne 17. t. m. sta posetila župan dr. Ivan Tavčar in podžupan dr. Karel Triller v spremstvu prezidialnega tajnika mag. svetnika Janka viteza Bleiweisa naš domači hrabri gorski strelski polk št. 2, ki se nahaja na italijanski fronti, da mu izroči od mesta Ljubljane častni rog. Izročitev častnega roga se je izvršila na posebno slovesen način. Pog je prevzel obdan od celega polka polkovni zapovednik polkovnik Pour. Častniki in vojaki so pozdravili zastopnike bele Ljubljane s pričrčnim veseljem in župan ter njegova spremljevalca so preživeli med našimi fanti nepozabne ure. V znak svoje ljubezni do naroda in domovine so izročili častniki in vojaki županu pred odhodom med seboj nabrano svoto 4000 K v narodne namene in sicer 1500 K za „Slovensko Matico“, 1500 K za Ciril Metodovo družbo, 500 K za oslepele slovenske vojaše in 500 K za Krekovo ustanovo. Podčastniki so zbrali še posebej med seboj 330 K za ljubljanske reveže. Med burnimi ovacijami celega polka, ki je tako počastil svojo ljubljeno jugoslovansko domovino, so zapustili zastopniki bivališče naših hrabrih slovenskih fantov.

Zborovanje Zavezine delegacije.

(Dalje.)

60. »Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic na Stajerskem« je pozvala z utemeljeno vlogo Zavezino vodstvo, da naj stoji v stik z »Zvezo slovenskega učiteljstva v Avstriji« in z »Deutsch-österreichischen Lehrerbundom« za državno vojno draginjsko doklado. To se je takoj izvršilo, a ta korak privotno ni imel uspeha. Odposlanci obeh navedenih Zvez so se na naš poziv takoj zgledali pri ministrskem predsedniku ter pri načelnem, finančnem, vojnem in domobranskem ministru.

61. Dne 25. junija 1916 se je razposlalo Zavezinih društvom okrožnico, v kateri so bila pozvana, da naj zavzamejo stališče v zadevi vprašanj z podžavljenje šolstva. V odgovorih se je izreklo 19 društev za podžavljenje šolstva, le eno društvo ni hotelo sedaj med vojno zavzeti svojega stališča.

62. Dne 24. novembra l. 1916 je bila v Ljubljani žalna vodstvena seja povodom smrti cesarja Franca Jožefa I. Po seji je šla delegacija k deželnemu predsedniku, da izrazi sožalje in obenem vdanost in zvestobo novemu cesarju Karlu.

63. »Učiteljskega Tovariša« je zadela neugoda. Njegov upravnik Fran Marolt je bil mobiliziran. Po njegovem odhodu je prevzela upravnitvo njegova soproga Emilija, ki pa je že 29. marca l. 1916 umrla. Marljivičasni upraviteljci v spomin se je natisnil parte v »Učiteljskem Tovarišu«. Kmalu nato je bil sedanjí upravitelj vojaščine oproščen in od tedaj upravlja zopet sam upravniške posle.

64. Urednik »Učiteljskega Tovariša« in »Zvončka« tovariš E. Gangl je moral iti zopet k vojakom. Uredništvo stanovskega glasila je prevzel Zavezin predsednik, uredništvo mladinskega mesečnika pa tovariš Ivo Trošt.

65. Pri kranjskem deželnem predsedniku grofu H. Attems so se poklonili zastopniki Zaveze povodom prvega rojstnega dne movega našega vladarja, povdarjajoč, da naj se izraz lojalnosti sporoči na Najvišje mesto.

66. Zavezin predsednik se je zgledal v avdienci pri kraljskem deželnem predsedniku zastran izredno krivičnega preganjanja enega izmed naših majhnišjih tovarišev.

67. Manifest za majniško deklaracijo Jugoslovanskega kluba se je odposlal kot tiskano obvestilo vsem slovenskim šolskim in političnim listom ter nekaterim češkim in poljskim časopisom. Kakor je bilo sklenjeno na zadnji seji upravnega odbora.

68. V odsek za preustrojitev našega šolstva so bili izvoljeni: Baukant, Černež, Flere, Gangl, Kleinmayr, Pahor in Štefančič.

69. Naučno ministrstvo in deželni šolski svet v Ljubljani, Gradcu in Trstu so se opozorili s potrebnim utemeljevanjem, da naj se šolski pouk pozimi ne prekine.

70. Dr. Jan. Evg. Krekovega se je udeležila Zaveza po deputaciji. »Jugoslovanskemu klubu« pa se je ob tej priliki odposlala primerna sožalnica. Odbor za Krekov spomenik je naprosil Zavezo, naj se mu dopošljejo vsi listi, ki pišejo od Kreku.

71. Včlanjenim učiteljskim društvom se je odposlala okrožnica za vzpodbudo k sodelovanju pri načrtu preustrojitve našega šolstva.

72. Član naše organizacije, skrit pod imenom »Fr. B.«, je vehementno napadel našo Zavezo. Vodstvo je bilo prisiljeno poslati socialdemokratskemu listu »Naprej«, v katerem je članek izšel, primeren odgovor. Nečuvstvo je bilo, da je temu pravku pristavilo uredništvo zlobno pripombo. Zavezino vodstvo je bilo pripravljeno spričo uredniškega namena energično poseči vmes, saj se tiska »Naprej« v »Učiteljski tiskarni«. Ker so pa slovenski socialdemokratski voditelji sami napravili red in izpremembo v uredništvu, je Zavezino vodstvo opustilo svoj namero.

73. Vojno ministrstvo je prosilo za odstop 2% obresti od temeljne vloge Zaveze pri »Popotniku«, »Zvončku« in »Učiteljskem Tovarišu« v vojne svrhe, k čemu je vodstvo rado privolilo.

74. »Učiteljsko društvo za Trst in okolico« je poslalo po dva prepisa dveh pismen na Zavezino vodstvo, in sicer za zboljšanje gnetenega položaja učiteljstva, ki služi v Trstu na Ciril-Methodovih šolah, kakor tudi za družbene vrtnarice. Hkrati se je naprosilo Zavezinega predsednika, naj blagovoli o tem govoriti z družbenim predsednikom, kar se je takoj izvršilo. Dne 21. novembra t. l. je bila seja omenjene družbe. Pri tej se je sklenilo, da regulacije učiteljskih plač sedaj med vojno ni mogoče zadovoljivo urediti, pač pa dobi družbeno učiteljstvo izdatne draginjske doklade. Obenem je izrazilo Tržaško učiteljsko društvo željo, da naj posreduje vodstvo Zaveze pri C. M. D., da se obrneta na kompetentno mesto, da pride učiteljstvo, ki služi pri vojakih, zopet nazaj v šolo.

75. »Savinjsko učiteljsko društvo« je prestalo z delovanjem, ker sta bila dva člana v preiskavi, a pozneje seveda popolnoma oproščena. Predsedstvo tega društva je naprosilo Zavezo, da naj informira o tem »Jugoslovanski klub«, ki naj se zavzame za to, da se prepoved preklic. Vodstvo Zaveze se je obrnilo v ta namen do »Jugoslovanskega kluba« in v Gradec na c. kr. deželno vlado. Od obeh še ni odgovora.

76. Odposlala se je vsem našim društvom okrožnica, da naj imajo vsa društva že sedaj vse one junake-učitelje v evidenci, ki so padli za domovino.

77. »Sežansko učiteljsko društvo« je prosilo, da naj se zavzame Zaveza za draginjske doklade primorskega učiteljstva. Vzdrževalnina se ne izplačuje redno, prošnje pa se kratkoma odbijajo. Tozadevna prošnja je bila poslana v Trst na c. kr. namestništvo.

78. Ravnateljstvo zalog šolskih knjig na Dunaju je prosilo Zavezo za klišee Gregorčiča, Hausa, Boreviča in Čehovina. Prošnje se je ugodilo.

79. Nov urednik hrvaškega lista »Vjenni drug«, ki je namenjen učencem vajeniške in obrtne šole, je prošil za klišee fizikalnih aparatov. Te aparate je videl v »Zvončku«, v spisu strokovnega učitelja K. Humeka. V prošnji poudarja, da uredništvu »Zvončka«, kadar ta kaj pripravnega potrebuje, rad brezplačno posodi karkoli. Vseh 63 klišeev se je odposlalo na posodo omenjenemu uredništvu.

80. Predsednik »Ljutomerskega učiteljskega društva« je sporočil, da je čas letošnjega delegacijskega zborovanja jako mesrečno izbran, ker je železniška zveza neugodna. Razpravljati definitivno že sedaj med vojnim časom o reformi šolstva se zdi društvu neprimerno. — Ustrezajoč izraženi želji, je sklenilo vodstvo Zaveze, da se preloži čas zborovanja na dan pozneje, torej na 28. december, ker bi morali oditi daljni delegati z doma že o praznikih. O reformi šolstva razpravlja najprej šole odsek, zato se je društvu odgovorilo, da ne bo letos o tem še nič pozitivnih sklepov.

81. Dne 10. novembra t. l. se je poslalo pozdravilo 42. glavni svečani sjednici »Hrvaškega pedagoškega in književnega zbora«, ki se je vršil v Zagrebu dne 14. in 15. novembra.

82. Bivši okrajni šolski nadzornik Fran Finžgar nam je poslal v ime uprave »C. kr. avstr. pomožnega zaklada za vdove in sirote, zavarovalni oddelček« prošnjo, da naj učiteljska Zaveza kaj stori za VII. vojno posojilo v smislu gori imenovanega pomožnega zaklada, in sicer po vzoru, kakor je to zasnoval »Lehrerbund« na Stajerskem. Odgovorilo se mu je, da tega ne more, ker je prišel dopis

prepozno. Sicer pa je storila Zaveza v isti patriotski svrhu že svoje uspešne korake.

Za hrvašku srednjo šolo u Pulu.

Tečajem nekoliko mesece položili su mornari ratne mornarice u Puli preko 50.000 kruna na oltar domovine, da se otvori hrvaškom narodu u Puli toliko potrebna srednja škola. Neopisivo bijaše oduševljenje, kojim su naši junački momci žrtvovali sve svoje novčane prihode za istarsku prosvjeto. Imade mnogo mornara, koji su darovali po 100 i više kruna, dakle sve, čime su raspolagali. Sakupljanje je za našu srednju školu u Puli upravo sijajno napredovalo i danas bi bila već odavno prekoručena svota od 100.000 kruna.

Nijemci u Puli imadu dvije državne srednje škole, dvije muške i dvije ženske pučke škole i dvije građanske škole, a za hiljade hiljada našega naroda otvorila se ovih dana po dvadesetogodišnjem boju jedna pučka škola. Šada, kad se je narod odlučio na samopomoć, kad se je uzornom požrtvovnošću latio posla za našu narodnu kulturu, eto ti novih zapreka. Svako je sredstvo dobrodošlo našim narodnim neprijateljima, samo da se one-mogući prosvjetni rad našemu narodu.

Svojim će nasilničkim streštima svakako uspeti, ne dođe li pomoć.

Jugoslaveni! Dužnost je svakoga pojedinca, da priskoči u pomoć braći u Istri. O Vama je zavisna sudbina naše toliko potrebne srednje škole u Puli. Bje-gunačka su istarska dijeca po češkoj i Moravskoj poslala hiljadama kruna za naše škole u Puli. Ali glavno je vrela prinos, iz kojega smo crpili sve naše nade, usahlo. Dokažimo dakle, da smo jači od od svakog nasilja, da smo unatoč zbranim kadri prosveti ono, što smo naučili. Neka taj očajni glas iz bijedne i gladne Istre ne ostane bez odziva. neka zvaki Jugoslaven djelom dokaže, da nije voljan žrtvovati tudim interesima ni pedalj naše zemlje, ni jedno jedino dijete!

Sl. Narod.

Iz Dekanov — Istra.

Vse do pičice je res! Tako se je izrazil gosp. občinski tajnik Franc Kosmina v dopisu v »Edinosti« z dne 10. aprila št. 95 pod naslovom »Iz Dekanov«.

Nikdar se nisem maral trgati po časopisih, še najmanj pa z lažmi, a položaj in razmere so res dovedle do skrajnosti. Torej k dopisu, a ne toliko v svojo obrambo in tudi ne toliko v pojasnjevanje tukajšnjemu ljudstvu — saj ako niso slepi — sem si vedno mislil — bodo že spregledali in tok časa jih že privede do spoznanja in razločevanja dobrega od hudega, kdo jim je prijatelj, kdo njih sovražnik. To veljaj v pojasnilo širši javnosti, posebno pa učiteljskemu stanu ter višjim oblastem, ki jih ta gromovnik kliče nad učiteljske osebe.

Ne ljubezen do mladine in skrb za njeno bodočnost ni potisnila peresa v dopisniško roko, ampak zapriseženo sovrastvo do učiteljstva ga je zopet prijelo. Saj je isti to večkrat pokazal.

Ako bi mu bilo na tem ležeče, bi se že v mirnih časih zavzel kaj za šolstvo ter učiteljski stan in šel na roko v katerikoli obliki. Seveda ravno nasprotno, polena pod noge. Hm, kaj so mi učiteljčki! Plesali bodo, kakor homo mi hoteli, oziroma kakor bom jaz godel. Mari so kedaj v Dekanah otroci redno hodili v šolo? Bilo jim je mari, istotako staršem, še manj občin. Patres comunis! Stare razrednice nam povedo in sicer iz leta 1903/4 več kot dovolj. Tedaj je imel I. razred 86 učenec, a 6381 zamud, t. j. 74 zamud na vsakega učenca ali 21%. Tu ni govora o rabi otrok pri delu, ker od 1. 2. 3. šol. leta so le še premajhni, da bi jih mogli uporabljati doma njihovi starši, ki so se baje s tem izgovarjali. II. razred istega leta je imel 1954 zamud, na vsakega učenca 44 zamud, t. j. 12,5%. Vsa leta bi lahko naštel do danes, a čas mi sedaj ne »pripušča«. Pa naj bo še leto pred vojno. V I. razredu je bilo 71 učenec, zamud pa 2923, na vsakega 42, t. j. 12%, v drugem razredu istega leta 48 učenec 1927 zamud, 41 na vsakega, t. j. 11,5%.

Pomisliti pa treba, da je bilo tukaj blagostanje, kar ne ovira, ampak bi moralo celo pospeševati reden obisk. Sedanjí obisk šole pa je isti, kakor takrat pred vojno, kar bi oziroma zagovarjalo z izrednimi vojnimi razmerami. In doka-zati morem celo, da je obisk tu pa tam celo boljši od onega. Kdo je bil torej takrat kriv, da niso otroci obiskovali šole? Mari učiteljstvo, ki je uporabljalo vsa razpoložljiva sredstva za dober obisk, in ki je redno poročalo krajnemu šol. svetu

v Dekanah o zamudah, ki pa jih je — ne da bi o tem razpravljali — vrigel v koš. Dokaže za to imamo še: a še več, celo omražili so učiteljstvo napram ljudstvu, zakaj da ga šikanira z naznanili, kaj pa se le s kaznimi. Ribla pri glavni smrdi. Stara navada, železna srajca. Kaj ali ste mislili, oziroma mislite, da bo ovca cela, volk pa sit. O ne, to vкуп ne more biti. Kaj ne da, saj zadostuje, da je šol. poslopje — ako se sme to tako imenovati.

Kaj poje te hvala in čast pokojnim, ki jih ni več. Pustite jih vsaj sedaj na miru. Takrat ste jih imeli hvaliti in častiti. Ali je treba res prej umreti, da se kdo časti in hvali?! Ali ste pozabili na vse šikane, ki ste jih pokojnima prizadevali, ali ste pozabili na neprijetnost, ki ste jima jih povzročali? Pogled v šolsko kroniko nam mnogo pove o razmerju in razvoju šolstva v Dekanah, ter o razmerju občinskih očetov do šolstva ter učiteljstva. Imam pisna v rokah, ki jih o priliki lahko še uporabim. Takrat jim je moralo učiteljstvo res tlačati v pravem pomenu besede, a proti svoji volji. — In ravno to vas jezi, da vam tudi sedanje učiteljstvo ni hotelo in noče le tlačati. Teptali ste ga, a ne poteptali, akoravno je imel pred kratkim tukašnji šol. voditelj le toliko, mesečne plače, kolikor je gosp. občinski tajnik cigaret pokadil. Še pred dobrim letom je namreč imel čistih mesečnih dohodkov 92 K (devetdeset in dve kroni) štiri, oziroma petčlansko družino in ženo v postelji. Po vrhu vsega ste ga še grabili za vrat. Sic! A uklonili me niste! Toliko časti sem le imel in imam še danes. Takrat ste preganjali mene in tovarišice, in tožarili, da pohajamo. In zopet vam ni prav, da delamo. Pa bomo še tem pridnejše delali v šoli in izven šole, če boste tudi vsak dan zatnjevali v »Edinosti«, da imamo v celem letu le dva meseca šole. Hina-vščina je to, podla, ki hoče še tu izrabljati ubogo ljudstvo.

Ali ste pozabili kaj vam je blagopokojni gosp. Kuret ob sprejemu svojega prihoda, ki ste mu ga priredili, v nagovoru omenil. Izrazil je bojazan, da po »hozanju« pride kmalu »križaj ga«, kar se je v veliki meri nad njim tudi uresničevalo?! In pokojni gosp. Rudež, ali se ni moral braniti z onožjem v roki? Odkod je to prihajalo? Zakaj pa je takrat divjala mladina? Ali sem bil tudi jaz takrat kriv in učiteljice? Da mladina toliko krade in pohaja po gostilnah, ali smo tudi mi krivi? Falotstvo, ki si to izmišlja in daje tako pohujšljivo potuho pa časopisju! Preden sem bil jaz tukaj, so Tržačani in tudi tuk. okoličani poznali tukajšnje ljudstvo in razmere, a hudo ba hoče navaliti vso njihovo, oziroma mnogletno krivdo patrum comunis na me.

In ali ste pozabili, kaj vam je podpisani pri svojem prihodu omenil glede šole in šol. otrok? Prišel sem v vojnem času. Rabil bi najmanj tri leta v mirnem času v dobrem sporazumu in sodelovanju doma, cerkve ter občine, da bi prišel vsi do približnega zboljšanja in uspeha. Brez teh sodelovalcev pa naj bo učiteljstvo še tako izvrstno — je ves trud zaman.

Blagih pokojnikov tudi še sedaj ne pustim v miru, ko prav, da sta zaradi ljubkega petja zanemarjala šol. pouk. Hoče ju hvaliti, a obenem ju napada, da sta zanemarjala pouk, a obenem hoče mene udariti zaradi pívške oziroma pivške stafaže.

Sicer se vidi, da so dopisniki, oziroma dopisnik krpucal omenjeni dopis pri litrih in mižuretah, ko v isti sapi ter delinju in v pjanski maščevalni jezi trdi, da je vojna odnesla prejšnji tako redni obisk. To je logika! Vredna moža, seveda! Ni torej komu zameriti. S podpisi na dan, consules! Zakaj se skrivate za hrbtom urednikovim in občinarjem?!

Radi prostora — o razdivani mladini in delovanju tuk. učiteljskega osebja izven šole — v prihodnje. Torej — do pičice res — kaj ne gosp. obč. tajnik! Salus! — Ambrožij Rusjan, šolski voditelj.

Iz naše organizacije. Skupne zadeve.

Iz Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Imenik članov so poslala nadalje nastopna društva: 20. Novomeško učiteljsko društvo — 27 članov. 21. Učiteljsko društvo za Laški okraj — 55 članov. 22. Ormoško učiteljsko društvo — 36 članov. 23. Goriško učiteljsko društvo — 31 članov. Učiteljsko društvo za Trst in okolico je prijavilo še 5 članov (skupaj 148 + 5 = 153 članov). V 9. štev. smo izkazali 793 članov, danes 154 novih, torej skupaj 947 članov, 10 društev še ni poslalo imenikov.

Vodstvo Zaveze.

Učiteljski konvikt. Gosp. Ivan Čop, posestnik in trgovec v Mostah na Gorenjskem je daroval 27 K in Hranilnica in posojilnica v Framu pa 10 K. Hvala.